

بررسی وضعیت مطالعه دانش‌جویان دانش‌گاه هرات

احمدجواد اصیل^{۱*}، رحمت‌الله آرین^۲، قربان فرهمند^۳

چکیده

مطالعه ابزاری است که توسط آن ایده‌ها و تجارب نخبه‌گان در سطح جامعه تسری می‌یابد. مطالعه ضامن پایداری فرهنگ نیز می‌باشد؛ طوری که نخله‌های فکری و عقیدتی، ره‌یافت‌های علمی، آموزه‌های دینی، فلسفی، هنری و عرفانی، مدیون ثبت و خوانده‌شدن می‌باشند. پژوهش کنونی از آن جهت، که می‌توان با درک و فهم درست از فرایند و شکل مطالعه در میان دانش‌جویان و هم‌چنان با کشف عوامل مؤثر بر این فرایند، زمینه‌ساز افزایش سطح آن شده و در جهت رفع آن چالش‌ها عمل نماید، پی‌ریزی شده است. در این پژوهش به بررسی میزان مطالعه، نوعیت محتوای مورد مطالعه و عوامل مؤثر بر مطالعه دانش‌جویان دانش‌گاه هرات پرداخته شده است. پژوهش کنونی به‌صورت پیمایشی و به کمک پرسش‌نامه در مورد ۳۰۰ تن از دانش‌جویان دانش‌گاه هرات در آغاز سال ۱۴۰۳، با استفاده از روش نمونه‌گیری غیراحتمالی - سهمیه‌یی اجرا شده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهند که: ۶۳،۷ درصد از دانش‌جویان دانش‌گاه هرات کم‌تر از ۱۱ ساعت در هفته به مطالعه منابع درسی می‌پردازند؛ درحالی‌که ۵۸،۴ درصد از این دانش‌جویان به همین میزان منابع غیردرسی مطالعه می‌کنند. هم‌چنان میزان مطالعه غیردرسی دانش‌جویان دانش‌گاه هرات نسبت به میزان مطالعه درسی پایین‌تر می‌باشد. کتاب‌های انگیزشی پُر استفاده‌ترین و شعر و رُمان کم‌استفاده‌ترین محتوایی است که دانش‌جویان دانش‌گاه هرات مطالعه می‌کنند. حدود نیمی از دانش‌جویان مورد بررسی هیچ کتابی در سال گذشته نخوانده‌اند. بناءً میزان مطالعه در میان این دانش‌جویان به نسبت به سایر کشورهای پایین می‌باشد و عواملی هم‌چون داشتن شغل، عوامل صحتی - روانی، رسانه‌های اجتماعی و شرایط اقتصادی بر این فرایند مؤثر می‌باشد.

واژه‌گان کلیدی: میزان مطالعه، کتاب، دانش‌جویان دانش‌گاه هرات، عوامل.

^{۱*} پوهنیار دیپارتمنت جامعه‌شناسی، پوهنځی / دانش‌کده علوم اجتماعی، پوهنتون / دانش‌گاه هرات، هرات، افغانستان (نویسنده مسؤل): jawadahmadasil@gmail.com

^۲ دانش‌جوی دیپارتمنت جامعه‌شناسی، پوهنځی / دانش‌کده علوم اجتماعی، پوهنتون / دانش‌گاه هرات، هرات، افغانستان (rahmatullah.arian81@gmail.com)

^۳ دانش‌جوی دیپارتمنت جامعه‌شناسی، پوهنځی / دانش‌کده علوم اجتماعی، پوهنتون / دانش‌گاه هرات، هرات، افغانستان (qurbanfarahmand99@gmail.com)

ISSN

P: 2788-4155

E: 2788-6441

Ghalib

Received: 01/ 05/ 2024

Accepted: 11/ 09/ 2024

Published: 22/ 09/ 2024

OPEN ACCESS <<https://ghalibqjournal.com/index.php/ghalibqjournal>>DOI: <https://doi.org/10.58342/ghalibqj.V.13.I.3.4>

PP: 53 - 65

An Investigation into the Study Habits of Herat University Students

Ahmad Jawad Asil^{1*}, Rahmatullah Arian², Qurban Farahmand³

Abstract

Reading serves as a tool through which the ideas and experiences of intellectuals are disseminated throughout society. It also ensures the sustainability of culture, as various intellectual and ideological movements, scientific approaches, and religious, philosophical, artistic, and mystical teachings owe their preservation and perpetuation to being recorded and read. This research has been designed with the aim of understanding the process and patterns of reading among students and identifying the factors influencing this process. By gaining this understanding, the research seeks to enhance reading levels and address the challenges hindering it. The present study investigates the extent of reading, the types of content being read, and the factors affecting reading habits among students at Herat University. This survey-based research was conducted using a questionnaire on a sample of 300 students from Herat University at the beginning of 2024, utilizing a non-probability quota sampling method. The results indicate that 63.7% of students read less than 11 hours per week for academic purposes, while 58.4% engage in the same amount of non-academic reading. Moreover, the level of non-academic reading among Herat University students is lower than their academic reading. Motivational books are the most frequently read, whereas poetry and novels are the least read genres among these students. Approximately half of the surveyed students did not read any books in the past year. Therefore, the overall reading level among these students is relatively low compared to other countries, and factors such as employment, health and psychological issues, social media, and economic conditions significantly influence this process.

Key words: Amount of reading, Book, Students of Herat University, Factors.

*1 Teaching Assistant, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Herat University, Herat, Afghanistan (Corresponding author: jawadahmadasil@gmail.com)

2 Student, Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Herat University, Herat, Afghanistan (rahmatullah.arian81@gmail.com)

3 Student of Department of Sociology, Faculty of Social Sciences, Herat University, Herat, Afghanistan (qurbanfarahmand99@gmail.com)

۱. مقدمه

مطالعه فرایندی است که توسط آن انسان می‌تواند دانش خود را نسبت به مسائل گسترش داده و آن را به‌روز نگه دارد (Sallabas, 2008: 146)؛ هم‌چنان مطالعه را ضامن سلامت روانی جامعه (کاظم‌پور و اشرفی ریزی، ۱۳۹۳: ۹۵)، افزایش اعتماد به نفس دانش‌آموزان و ارضای رغبت انسان بر فهم دنیای پیرامون‌اش نیز می‌دانند (Alsaedi, 2021: 46)، که برای انسان موفقیت تحصیلی و شغلی و در کنار آن افزایش کیفیت زندگی را به ارمغان می‌آورد (Toker & Aminou, 2019: 212). بخش مهمی از شناخت انسان نسبت به خود، دیگران و جهان از طریق مطالعه به‌دست می‌آید. وان‌ودنبرگ اما، خواندن را صرفاً دیدن کلمات نمی‌داند، بل که به‌عنوان مرجع شکل‌دهندهٔ باورها و کسب دانش می‌داند (Alsaedi, 2021: 46). پس مطالعه عملی است که می‌تواند در انسان تغییر بیاورد. در جوامع پیش‌رفته مطالعه به‌عنوان ابزاری تلقی می‌شود که انسان‌ها به‌وسیلهٔ آن می‌توانند با هم ارتباط برقرار نموده (همان‌جا) و افکار خویش را از طریق آن در میان اقشار و گروه‌های جامعه منتشر نمایند. مطالعه، پُل ارتباطی میان افراد خبره و عموم جامعه می‌باشد. مطالعه هم‌چنان ضامن پایداری فرهنگ نیز می‌باشد؛ طوری که نحله‌های فکری و عقیدتی، ره‌یافت‌های علمی، آموزه‌های دینی، فلسفی، هنری و عرفانی، مدیون ثبت‌شدن و خوانده‌شدن می‌باشند.

از این‌رو، تحقیقات این‌چنینی که در راستای شناخت به‌تر کم‌وکیف گوشه‌یی از جامعهٔ افغانستان انجام می‌شود، ذاتاً دارای اهمیت می‌باشند. مطالعه عنصر کلیدی در فرایند آموزش (Alsaedi et al, 2021: 46)، و اشتغال (آزاد و هم‌کاران، ۱۴۰۰: ۱۱۴) قشری می‌باشد که انتظار می‌رود تا اهل مطالعه باشند (Yusof, 2021: 48). نقشی که مطالعه در جامعهٔ افغانستان برای ارتقای ظرفیت، وسعت جهان‌بینی و جامعه‌پذیری افراد دارد، بایستی کارگذاران امور تعلیمی را به این نتیجه برساند، که توجه به آن را دست‌کم نگرفته و تلاشی برای گسترش دانش و اطلاعات مؤثر انجام دهند.

بهبود و توسعهٔ عمل‌کرد تحصیلی دانش‌جویان، یکی از اهداف مهم دانش‌گاه‌ها است، که اساس موفقیت و پیش‌رفت در هر مقطعی محسوب می‌گردد (هاشمیان و هاشمیان، ۱۳۹۳: ۷۵۳). با شناخت عوامل مخرب و نقاط ضعف، والدین، استادان دانش‌گاه، طراحان نصاب تحصیلی و سیاست‌گذاران (Hejase et al, 2019: 150; Toker & Aminou, 2019: 211) می‌توانند جهت بهبود آنان تلاش نمایند.

نتایج پژوهش‌های هاشمیان و هاشمیان (۱۳۹۳: ۷۵۱) نشان داده است، که بین نمرهٔ عادات‌های مطالعهٔ دانش‌جویان با سال تحصیلی و نمرات آن‌ها رابطهٔ معناداری وجود ندارد؛ اما رشتهٔ تحصیلی، لذت‌بردن از مطالعه (Lindsey, 2016) و نژاد (Scales & Rhee, 2001: 200) بر میزان مطالعه مؤثر می‌باشند. پژوهش‌گران این پژوهش تأکید به برنامه‌ریزی جهت بهبود عادات مطالعه نموده‌اند.

یافته‌های پژوهشی (هادیانفرد و غیبی، ۱۳۹۷: ۲۶۳)، که در میان دانش‌جویان دانش‌گاه علوم پزشکی جندی‌شاپور اهواز ایران صورت گرفته، نشان می‌دهد که تقریباً ۴۱ درصد از دانش‌جویان در طول شبانه‌روز کم‌تر از یک ساعت مطالعه می‌کنند.

تحقیقاتی دیگری نیز در ایتالیا انجام شده، نشان می‌دهد که با گذر زمان، میزان مطالعه در میان دانش‌جویان پایین می‌آید (Hejase et al, 2019: 154) و عوامل دیگری همچون رسانه‌های اجتماعی (Alsaedi, 2021: 45)، اینترنت (Toker & Aminou, 2019: 215; Nadeem et al, 2014:95)، شرایط را بیش‌تر وخیم می‌کنند. شرایط اجتماعی-اقتصادی نیز در کنار عوامل دیگر بر عادات مطالعه تأثیرگذار است (Ismail, Ahmad & Ahmad, 2013: 305). علاوه بر این، از دیگر عوامل مؤثر در پایین‌بودن سطح مطالعه از منظر تاریخی (۲۰۱۲)، این است که اطفال، بزرگ‌ترها را در حال مطالعه نمی‌بینند، به‌ویژه هنگامی که تحقیقات انجام‌شده بر شکل‌گیری عادات مطالعه در سنین نوجوانی و تداوم آن تا مرحله‌های بعدی زنده‌گی، حتا تا آخر عمر، تأکید دارند (Alsaedi, 2021; Toker & Aminou, 2019: 46). تحقیق هانگ و هم‌کاران اما نشان می‌دهد که کودکان از مطالعه‌نمودن لذت می‌برند؛ اما با بزرگ‌شدن، بعضی‌ها در این عرصه به مشکل مواجه می‌شوند (Huang, Capps, Blacklock, & Garza, 2014: 452).

در پژوهش‌های مرتبط به مسأله مورد پژوهش حاضر، بیش‌ترین تأکید بر روی مهارت‌های لازم و عادات مطالعه بوده و مشتمل پیش‌نهادهایی در زمینه رشد مهارت‌های مطالعه نیز می‌باشد (نوریان و دیگران، ۱۳۸۵: ۹۰؛ کاظم‌پور و اشرفی‌ریزی، ۱۳۹۳: ۹۸). این روی‌کرد دارای پیش‌فرض صِدق مروج‌بودن مطالعه بوده و جدا از روی‌کردی است که در پژوهش حاضر روی دست گرفته شده است. در پژوهش حاضر، تقریباً مانند پژوهش حجازی (۲۰۱۹: ۱۵۴) حوزه‌ها و گرایش‌های افراد در مطالعه، منابع و ابزار مورد استفاده جهت مطالعه، کمیّت و عوامل تأثیرگذار بر آن، جای‌گزین زمینه‌های واکاوی شده در بیش‌تر پژوهش‌های قبلی می‌باشد.

۲. هدف‌های تحقیق

۲-۱. هدف اصلی

- بررسی وضعیت مطالعه دانش‌جویان دانش‌گاه هرات.

۲-۲. هدف‌های جزئی

۱. بررسی میزان مطالعه دانش‌جویان دانش‌گاه هرات؛
۲. تبیین محتوای مطالعاتی دانش‌جویان دانش‌گاه هرات؛
۳. دسته‌بندی عوامل تأثیرگذار بر مطالعه دانش‌جویان دانش‌گاه هرات.

۳. پرسش‌های تحقیق

۳-۱. پرسش اصلی

- وضعیت مطالعه بین دانش‌جویان دانش‌گاه هرات چه‌گونه است؟

۳-۲. پرسش‌های جزئی

۱. میزان مطالعه دانش‌جویان دانش‌گاه هرات در یک شبانه‌روز چه‌گونه است؟
۲. محتوای مطالعاتی دانش‌جویان دانش‌گاه هرات را چه موضوعاتی تشکیل می‌دهد؟
۳. عوامل تأثیرگذار بر مطالعه دانش‌جویان دانش‌گاه هرات چیست؟

۴. روش‌شناسی تحقیق

۴-۱. نوعیت و روش تحقیق

این پژوهش از نوع کمی - مقطعی می‌باشد. نوعیت پژوهش برحسب طرح پژوهش، توصیفی - تبیینی می‌باشد.

۴-۲. محیط تطبیق و اشتراک‌کننده‌گان

محیط تطبیق این پژوهش دانش‌جویان ذکور دانش‌گاه هرات در سال ۱۴۰۳ می‌باشد و اشتراک‌کنندگان پژوهش ۳۰۰ تن از دانش‌جویان ذکور دانش‌گاه هرات می‌باشند، که به‌شیوه نمونه‌گیری غیراحتمالی - سهمیه‌یی انتخاب گردیده اند.

۴-۳. شیوه و ابزار جمع‌آوری داده‌ها

اطلاعات از طریق پرسش‌نامه محقق ساخته جمع‌آوری گردیده است.

۴-۴. شیوه تحلیل داده‌ها

روایی این پرسش‌نامه توسط استادان دانش‌گاه هرات تأیید گردیده است. اطلاعات با استفاده از نسخه²⁶ SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

۵. یافته‌های تحقیق

از میان مجموع شرکت‌کنندگان پژوهش حاضر، رشته تحصیلی ۶ درصد (۱۸ تن) از پاسخ‌گویان اداره عامه، ۶٫۷ درصد (۲۰ تن) ادبیات و علوم بشری، ۳٫۶ درصد (۱۹ تن) اقتصاد، ۱۰٫۷ درصد (۳۲ تن)

انجینیری، ۹ درصد (۲۷ تن) تعلیم و تربیه، ۶ درصد (۱۸ تن) حقوق و علوم سیاسی، ۷,۷ درصد (۲۳ تن) زراعت، ۴,۷ درصد (۱۴ تن) ژورنالیزم، ۴,۳ درصد (۱۳ تن) ساینس، ۵,۳ درصد (۱۶ تن) ستوماتولوژی، ۷,۳ درصد (۲۲ تن) شرعیات، ۵,۷ درصد (۱۷ تن) طب، ۷,۳ درصد (۲۲ تن) کمپیوترساینس، ۳,۳ درصد (۱۰ تن) علوم اجتماعی، ۵ درصد (۱۵ تن) هنرها و ۴,۷ درصد (۱۴ تن) علوم و ترنری می‌باشد. وضعیت اقتصادی ۵,۳ درصد (۱۶ تن) از پاسخ‌گویان توسط خودشان خیلی پایین، ۱۷,۳ درصد (۵۲ تن) پایین، ۶۰,۷ درصد (۱۸۲ تن) متوسط، ۱۶,۳ درصد (۴۹ تن) خوب و ۰,۳ درصد (۱ تن) خیلی خوب ارزیابی شده است. از میان شرکت‌کننده‌گان این پژوهش، ۳۸,۳ درصد (۱۱۵ تن) دارای شغل و ۶۱,۷ درصد (۱۸۵ تن) فاقد شغل می‌باشند.

جدول شماره (۱): مقدار زمان اختصاص یافته به منابع درسی و غیردرسی

هیچ	۳۰ و یا بیش‌تر از آن	۲۴ - ۲۹	۱۸ - ۲۳	۱۲ - ۱۷	۶ - ۱۱	۰ - ۵	ساعات
							مقدار زمان اختصاص یافته
۰٪	۷,۳٪	۵,۳٪	۸,۳٪	۱۵,۳٪	۲۶٪	۳۷,۷٪	برای مطالعه منابع درسی در طول هفته (درصدی)
							مقدار زمان اختصاص یافته
۲۸٪	۲,۷٪	۱٪	۲,۷٪	۷,۳٪	۱۹,۷٪	۳۸,۷٪	برای مطالعه منابع غیردرسی در طول هفته (درصدی)

یافته‌های این پژوهش در قسمت مقدار زمان اختصاص یافته به منابع درسی نشان می‌دهند که ۳۷,۷ درصد از پاسخ‌گویان بین ۰ - ۵ ساعت در طول هفته منابع درسی مطالعه می‌کنند، ۲۶ درصد بین ۶ - ۱۱ ساعت در طول هفته مطالعه می‌کنند، ۱۵,۳ درصد ۱۲ - ۱۷ ساعت در طول هفته مطالعه می‌کنند، ۸,۳ درصد ۱۸ - ۲۳ ساعت در طول هفته مطالعه می‌کنند، ۵,۳ درصد ۲۴ - ۲۹ ساعت در طول هفته مطالعه می‌کنند و ۷,۳ درصد ۳۰ و یا بیش‌تر از ۳۰ ساعت در هفته مطالعه می‌کنند.

درعین حال، ۳۸,۷ درصد در طول هفته ۰ - ۵ ساعت منابع غیردرسی مطالعه می‌کنند، ۱۹,۷ درصد در طول هفته ۶ - ۱۱ ساعت مطالعه می‌کنند، ۷,۳ درصد در طول هفته ۱۲ - ۱۷ ساعت مطالعه می‌کنند، ۲,۷ درصد در طول هفته ۱۸ - ۲۳ ساعت مطالعه می‌کنند، ۱ درصد ۲۴ - ۲۹ ساعت در طول هفته مطالعه می‌کنند و ۲,۷ درصد ۳۰ و یا بیش‌تر از ۳۰ ساعت مطالعه می‌کنند.

جدول شماره (۲). مقدار کتاب‌ها و مقالات خوانده شده در سال ۱۴۰۲

مقدار	کم‌تر از ۵ عدد	کم‌تر از ۱۰ عدد	کم‌تر از ۱۵ عدد	کم‌تر از ۲۰ عدد	بیش‌تر از ۲۰ عدد	هیچ نخوانده‌ام
مقدار کتاب‌های خوانده شده در سال ۱۴۰۲	۴۰,۳٪	۱۸٪	۸,۳٪	۲,۳٪	۳٪	۲۸٪
مقدار مقالات خوانده شده در سال ۱۴۰۲	۲۹٪	۱۱,۷٪	۷٪	۵,۷٪	۳,۷٪	۴۳٪

یافته‌های این پژوهش در قسمت مقدار کتاب‌ها و مقالات خوانده شده در سال ۱۴۰۲ نشان می‌دهد که ۴۰,۳ درصد از پاسخ‌گویان کم‌تر از ۵ جلد کتاب، ۱۸ درصد از پاسخ‌گویان کم‌تر از ۱۰ جلد، ۸,۳ درصد از پاسخ‌گویان کم‌تر از ۱۵ جلد، ۲,۳ درصد از پاسخ‌گویان کم‌تر از ۲۰ جلد و ۳,۷ درصد از پاسخ‌گویان بیش‌تر از ۲۰ جلد کتاب در سال ۱۴۰۲ خوانده‌اند؛ درحالی‌که ۲۸ درصد از پاسخ‌گویان هیچ کتابی در سال ۱۴۰۲ نخوانده‌اند.

درعین حال، ۲۹ درصد از پاسخ‌گویان کم‌تر از ۵ مقاله، ۱۱,۷ درصد از پاسخ‌گویان کم‌تر از ۱۰ مقاله، ۷ درصد از پاسخ‌گویان کم‌تر از ۱۵ مقاله، ۵,۷ درصد از پاسخ‌گویان کم‌تر از ۲۰ مقاله و ۳,۷ درصد از پاسخ‌گویان بیش‌تر از ۲۰ مقاله در سال ۱۴۰۲ خوانده‌اند؛ درحالی‌که ۴۳ درصد از پاسخ‌گویان هیچ مقاله‌یی در سال گذشته نخوانده‌اند.

جدول شماره (۳). محتواهایی که توسط دانش‌جویان دانش‌گاه هرات مطالعه می‌شوند (به ترتیب)

کتاب‌های انگیزشی / روان‌شناسی زرد
کتاب‌های مرتبط به رشته تحصیلی
کتاب‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و تاریخی
کتاب‌های دینی
شعر / رمان

یافته‌های این پژوهش حاکی از آن است که دانش‌جویان دانش‌گاه هرات به ترتیب از کتاب‌های انگیزشی / روان‌شناسی زرد سپس کتاب‌های مرتبط به رشته تحصیلی، سپس کتاب‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و تاریخی سپس کتاب‌های دینی و شعر و در مرتبه آخر شعر و رمان مطالعه می‌کنند. در این میان کتاب‌های انگیزشی پُر استفاده‌ترین و کتاب‌های شعر و رمان کم‌استفاده‌ترین محتوایی می‌باشند، که توسط دانش‌جویان دانش‌گاه هرات خوانده می‌شوند.

جدول شماره (۴). تأثیر تحصیلات والدین بر مقدار مطالعه درسی و غیردرسی

مقدار زمان اختصاص‌یافته برای مطالعه درسی	مقدار زمان اختصاص‌یافته برای مطالعه غیردرسی		
P Value= 0.795	P Value= 0.825	تحصیلات پدر	
P Value= 0.201	P Value= 0.655	تحصیلات مادر	

همان‌طور که در جدول (۴) مشاهده می‌شود، تحصیلات پدر و مادر با مقدار مطالعه درسی و غیردرسی رابطه معنی‌داری ندارد؛ چون میزان معنی‌داری هرکدام آن بیش‌تر از ۰,۰۵ می‌باشد.

جدول شماره (۵). چالش‌هایی که باعث پایین‌بودن سطح مطالعه در میان دانش‌جویان دانشگاه هرات می‌شوند

چالش‌ها

بدبختی (خواب و کارهای روزمره) مشکلات زنده‌گی - خانواده‌گی امید به آینده شرایط سیاسی شغل عوامل صحتی و روانی: مریضی، بی‌حوصله‌گی، استرس و اضطراب نداشتن وقت کافی استفاده از اینترنت و رسانه‌های اجتماعی دروس پوهنتون	چالش‌های کلان
عدم علاقه‌مندی / انگیزه شرایط بد اقتصادی سرگرمی (فیلم و سریال، ورزش و بازی‌های مجازی) عدم دسترسی به کتاب‌ها	چالش‌های بین‌البینی
کتاب‌های نامناسب محیط نامناسب	چالش‌های خرد

بر بنیاد اظهارنظرهای دانشجویان دانشگاه هرات پیرامون پائین بودن سطح مطالعه، چالش‌های جدول فوق ترتیب گردیده است. چالش‌های اظهارشده توسط محققین به سه دسته تقسیم گردیدند. چالش‌های کلان چالش‌های اند که دانشگاه هرات با امکانات در دست داشته‌اش قادر به مهار آن‌ها نیست. چالش‌های خرد چالش‌هایی اند که دانشگاه هرات با اتخاذ تدابیری می‌تواند برای مهار آن اقدام نماید. چالش‌های بین‌البینی چالش‌هایی اند که با برنامه‌ریزی دقیق، می‌توان به جنبه‌هایی از آن فایق آمد.

۶. مناقشه

یکی از پرسش‌هایی که در این پژوهش به دنبال پاسخ آن بودیم، تأثیر تحصیلات والدین بر میزان مطالعه شرکت‌کننده‌گان این پژوهش بود. یافته‌های این پژوهش حاکی از عدم وجود رابطه میان تحصیلات والدین با میزان مطالعه دانش‌جویان بود. ممکن است در عوض عوامل دیگری همچون نگرش والدین به مطالعه، بر میزان مطالعه تأثیر داشته باشد. پژوهشی که توسط کاظم‌پور و اشرفی‌یزدی (۱۳۹۲: ۹۸) انجام شده از «نداشتن مکان مشخص برای مطالعه» به‌عنوان یکی از عوامل آسیب‌زای مطالعه یاد می‌کند، که با یافته‌های پژوهش کنونی هم‌خوانی دارد؛ اما سایر عواملی که در این پژوهش ذکر شده است، توسط دانش‌جویان دانش‌گاه هرات، اظهار نشده است. پژوهش هادیانفرد و غیبی (۱۳۹۷: ۲۶۴) نشان می‌دهد، که ۶۶ درصد از شرکت‌کننده‌گان به مطالعه علاقه زیاد و یا بسیار زیاد دارد. در قسمت علاقه‌مندی به مطالعه، دانش‌جویان دانش‌گاه هرات. این پژوهش هم‌چنان نشان می‌دهد که دانش‌جویان دانش‌گاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، بیش‌تر از منابع درسی استفاده می‌کنند تا منابع غیردرسی. در این قسمت نیز میان یافته‌های پژوهش کنونی با پژوهش هادیانفرد و غیبی (همان) هم‌خوانی وجود دارد. ۶۳٫۷ درصد از دانش‌جویان دانش‌گاه هرات کم‌تر از ۱۱ ساعت در هفته مطالعه درسی می‌کنند، درحالی‌که ۵۸٫۴ درصد از این دانش‌جویان به همین میزان منابع غیردرسی مطالعه می‌کنند. در عین حال نتایج پژوهش هادیانفرد و غیبی (همان) نشان می‌دهد که ۴۴ درصد از شرکت‌کننده‌گان کم‌تر از یک ساعت در طول هفته مطالعه می‌کنند؛ از این‌رو، تفاوت زیادی میان میزان مطالعه دانش‌جویان مورد بررسی در این دو پژوهش مشاهده نمی‌شود. هم‌چنان در پژوهش یادشده، امید به آینده، اوقات فراغت، شناخت کتاب مناسب، دسترسی به کتاب، سستی و بی‌حوصله‌گی، خسته‌گی، صرف وقت با دوستان و فضای مناسب از جمله عواملی شناخته شده اند، که بر میزان مطالعه پاسخ‌گویان تأثیرگذار می‌باشند. این عوامل در پژوهش کنونی نیز به‌دست آمده اند. پژوهش انجام‌گرفته توسط کولیکائوسکین و ناوجو کین (۲۰۲۳: ۱۰۲) نشان می‌دهد که روان‌شناسی پرخواننده‌ترین محتوا و شعر کم‌خواننده‌ترین محتوا می‌باشد. نتایج این پژوهش نیز با پژوهش کنونی هم‌خوانی دارد. پژوهش دیگری نیز توسط اکولو استنلی اف و اویگرویگویتا (۲۰۲۰: ۲۰) انجام شده نشان می‌دهد که وضعیت اقتصادی، اوقات فراغت، دسترسی به کتاب، انگیزه و محیط نیز از جمله عواملی شناخته شده در این پژوهش هستند، که بر میزان مطالعه تأثیرگذار می‌باشند. همان‌طور استدلال شد، نتایج پژوهش‌های دیگر نیز حاکی از وجود علل‌های ذکر شده در پژوهش کنونی به‌عنوان عوامل مؤثر بر میزان مطالعه می‌باشند.

۷. نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان می‌دهند که حدود ۲۸ درصد از دانش‌جویان این دانش‌گاه در طول هفته هیچ مطالعه غیردرسی ندارند و به همین میزان نیز در سال گذشته هیچ کتابی نیز مطالعه ننموده‌اند. هم‌چنان ۶۳٫۷ درصد از دانش‌جویان دانش‌گاه هرات کم‌تر از ۱۱ ساعت در هفته به مطالعه منابع درسی می‌پردازند؛ درحالی‌که ۵۸٫۴ درصد از این دانش‌جویان به همین میزان منابع غیردرسی مطالعه می‌کنند؛ هم‌چنان نتایج این پژوهش بر پایین‌بودن میزان مطالعه مقالات نسبت به کتاب و ارجحیت کتاب‌های انگیزشی/روان‌شناسی زرد اشاره می‌کند. نیز مشکلات زنده‌گی - خانواده‌گی، داشتن شغل، عوامل صحتی - روانی، رسانه‌های اجتماعی، علاقه‌مندی و انگیزه، شرایط اقتصادی، کتاب‌های نامناسب و محیط نامناسب مؤثر بر فرایند مطالعه، از سوی شرکت‌کننده‌گان این پژوهش عنوان شده‌اند.

۸. پیشنهادهای

۸-۱. پیشنهادهایی برای محققان آینده

- پیش‌نهاد می‌گردد تا در پژوهش‌های آینده از روش‌های پژوهش کیفی برای تعمیق در کیفیت مطالعه محصلان پوهنتون هرات پرداخته شود؛
- پیش‌نهاد می‌گردد تا در پژوهش‌های بعدی به نقش دوره‌ی تعلیمی دانش‌جویان نیز توجه گردد؛ چون ممکن است پایین‌بودن سطح مطالعه دانش‌جویان، ریشه در مکتب داشته باشد.

۸-۲. پیشنهادهای کاربردی

چالش‌های مؤثر بر پایین‌بودن کمیّت مطالعه به سه دسته تقسیم شده‌اند و «چالش‌های خرد» چالش‌هایی‌اند که دانش‌گاه هرات با امکانات مالی و اداری در دسترس خویش، می‌تواند بر آن فایق آمده و تأثیر آن را روی میزان مطالعه دانش‌جویان بکاهد؛ بنابراین، کتاب‌خانه مرکزی دانش‌گاه هرات باید توسعه یابد؛ به نحوی که فضای فیزیکی آن گرا و جذاب باشد. در کنار آن کتاب‌های به‌روز و مناسب هر رشته تحصیلی در هر سطحی (مقدماتی و پیش‌رفته، با تمرکز بر مقدماتی) در دسترس گذاشته شوند؛ هم‌چنان با استفاده از بیلبوردهای سطح دانش‌گاه برای تبلیغ جهت جذب و تشویق دانش‌جویان به کتاب‌خانه این دانش‌گاه استفاده شود.

ORCID

Ahmad Jawad Asil <https://orcid.org/0009-0008-7256-5824>

Rahmatullah Arian <https://orcid.org/0009-0005-7216-4228>

Qurban Farahmand <https://orcid.org/0009-0007-9110-7979>

ارجاع به این مقاله (APA):

. اصیل، احمد جواد؛ آرین، رحمت‌الله؛ فرهنگ، قربان. (۱۴۰۳). «بررسی وضعیت مطالعه دانش‌جویان دانش‌گاه هرات». *فصل نامه علمی - پژوهشی غالب*. ۱۳(۳). ۵۳-۶۵. <https://doi.org/10.58342/ghalibqj.V.13.I.3.4>

To Cite this Article (APA):

. Asil, Ahmad Jawad; Arian, Rahmatullah; Farahmand, Qurban. (2024). "An Investigation into the Study Habits of Herat University Students". *Ghalib Journal*. 13(3). 53-65. <https://doi.org/10.58342/ghalibqj.V.13.I.3.4>

سرچشمه‌ها

۱. آزاد، علی‌الله؛ محمدیار، نازیبه؛ آزاده، مزده. (۱۴۰۰). «بررسی قابلیت اشتغال فارغ‌التحصیلان دانش‌گاه‌های خصوصی شهر هرات از منظر بازار کار». *مجله غالب (فصل نامه علمی-پژوهشی پوهنتون غالب)*. ۱۰(۳۵ و ۳۴). ۱۱۳-۱۲۸. <https://doi.org/10.58342/v10i34-35.18>

۲. جواهری فاطمه؛ محمدی، امیر. (۱۳۹۷). «تأملی در وضعیت مطالعه دانش‌جویان با تأکید بر نقش خانواده و دانش‌گاه؛ مطالعه موردی: سه دانشگاه دولتی». *فصل نامه علمی - پژوهشی راهبرد فرهنگ*. ۱۱(۴۱). ۷۵-۱۰۴. <https://doi.org/10.22034/jsfc.2018.67058>

۳. کاظم پور، زهرا؛ اشرفی‌ریزی، حسن. (۱۳۹۳). «بررسی عوامل آسیب‌زای مطالعه در بین دانش‌جویان دانش‌گاه علوم پزشکی اصفهان در سال ۱۳۹۱». *مجله توسعه آموزش در علوم پزشکی*. ۷(۱۵). ۹۴-۱۰۲. <https://sid.ir/paper/219259/fa>

۴. کوشان، محسن؛ حیدری، عباس. (۱۳۴۸). «بررسی عادات‌های مطالعه در دانش‌جویان دانش‌کده علوم پزشکی سبزوار». *مجله دانش‌گاه علوم پزشکی سبزوار*. ۱۳(۴). ۱۸۵-۱۸۹. https://jsums.medsab.ac.ir/article_187.html

۵. نوریان، عباس‌علی؛ موسوی‌نسب، نورالدین؛ فهری، آرزو. (۱۳۸۵). «مهارت‌ها و عادات مطالعه دانش‌جویان پزشکی زنجان». *مجله آموزش در علوم پزشکی*. ۸۸-۹۳. <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-144-fa.html>

۶. هادیانفر، علی محمد؛ غیبی، نگار. (۱۳۹۷). «بررسی وضعیت مطالعه دانش‌جویان دانش‌گاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز». *فصل نامه علمی-پژوهشی توسعه آموزش جندی شاپور*. ۲۶۱-۲۶۸. https://edj.ajums.ac.ir/article_82077.html

۷. هاشمیان، محمدرضا؛ هاشمیان، علیرضا. (۱۳۹۳). «مقایسه عادات‌های مطالعه دانش‌جویان کتاب‌داری دانشگاه اصفهان و دانش‌گاه علوم پزشکی اصفهان». مجله آموزش در علوم پزشکی.

۱۴(۹). ۷۵۷-۷۵۱. <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-3348-fa.html>

۸. یعقوبی‌راد، فرزانه؛ کاووسی، اسماعیل؛ رشیدپور، علی. (۱۳۹۴). «بررسی عوامل مؤثر بر ارتقای فرهنگ کتاب‌خوانی در میان دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه منطقه ۵ شهر تهران». مجله خانواده و پژوهش.

۱۲(۲۶). ۸۷-۱۰۶. <https://sid.ir/paper/250316/fa>

9. Alsaeedi, Z. S. A., Md. Ngadiran, N. ., Abdul Kadir, Z. ., Altowayti , W. A. H., & Al-Rahmi, W. M. . (2021). Reading Habits and Attitudes Among University Students: A Review. *Journal of Techno-Social*. 13(1). 44-53. <https://publisher.uthm.edu.my/ojs/index.php/JTS/article/view/8956>
10. Hejase, A., Hejase, H., Younis, J., & Abbas, O. (2019). Reading interests and habits in Lebnon: Exploratory Analysis. *Saudi Journal of Humanities and Social Sciences*, 149-166. <https://saudijournals.com/journal-details/sjhss/83/708>
11. Huang, S., Capps, M., Blacklock, J., & Garza, M. (2014). Reading Habits of College students in the United States. *Reading Psychology*, 437-467.
12. Ismail, M., Ahmad, S., & Ahmad, S. (2013). Reading interest of college students in Peshawar. *Putaj Humanities and Social Science*, 303-312.
13. Lindsey, U. (2016). Why don't Arabs read. Retrieved from <https://www.al-fanarmedia.org/2016/07/why-dont-arabs-read/>
14. Nadeem, N. A., Puja, J. A., & Bhat, S. A. (2014). Study Habits And Academic Achievement Of Kashmiri & Ladakhi Adolescent Girls: A Comparative Study. *Turkish Online Journal of Distance Education*. 15(2). 91-97. <https://doi.org/10.17718/tojde.22486>
15. Sallabas, M. (2008). Relationship between 8th grade secondary school students' reading attitudes and reading comprehension skills. *Journal of Faculty of Education*, 141-155.
16. Scales, A., & Rhee, O. (2001). Adult reading habits and patterns. *Reading psychology*, 175-203.
17. Tareen, I. (2012). Arabs Don't Read. *Sail Magazine*. Retrieved from: https://sailmagazine.com/2012/11/arabs-dont-read/#.W_gA-TgzaUk
18. Toker, A., & Aminou, S. (2019). A Study on Reading Habits of the University Students in Nigeria: A Case of Selected Students of Economics Department at Nile University of Nigeria. *THE EUROPEAN EDUCATIONAL RESEARCHER*, 209-223. <https://doi.org/10.31757/euer.234>
19. Whitten, C., Labby, S., & Sullivan, S. (2019). The impact of pleasure reading on academic success. *Journal of Multidisciplinary Graduate Research*. <https://doi.org/10.18421/TEM111-28>
20. Yusof, D. A. (2021, July 15). Reading habits among students in the digital era: Changes of Trends and behaviours. *Journal of Academic Library Management (AcLiM)*, pp. 43-54. <https://doi.org/10.24191/aclim.v1i1.5>

References

1. Azad, Aliullah; Mohammadyar, Naziya; Azada, Mojda. (2021). "An Investigation into the Employability of Graduates from Private Universities in Herat City from the Perspective of the Labor Market." *Ghalib Journal (Scientific-Research Quarterly of Ghalib University)* , 10(34&35), 113-128. <https://doi.org/10.58342/v10i34-35.18> (In Persian)
2. Javaheri, Fatemeh; Mohammadi, Amir. (2018). "A Reflection on the Study Habits of Students with Emphasis on the Role of Family and University; Case Study: Three Public Universities." *Strategic Culture Research Quarterly* , 11(41), 75-104. <https://doi.org/10.22034/jsfc.2018.67058> (In Persian)

3. Kazempour, Zahra; Ashrafirizi, Hassan. (2014). "An Investigation of Study-Damaging Factors Among Students of Isfahan University of Medical Sciences in 2012." *Journal of Medical Education Development*, 7(15), 94-102. <https://sid.ir/paper/219259/fa> (In Persian)
4. Koshan, Mohsen; Heydari, Abbas. (1969). "A Study of Study Habits Among Students of Sabzevar University of Medical Sciences." *Sabzevar University of Medical Sciences Journal*, 13(4), 185-189. https://jsums.medsab.ac.ir/article_187.html (In Persian)
5. Nourian, Abbas-Ali; Mousavi-Nasab, Nuraldin; Fahri, Arezou. (2006). "Study Skills and Habits of Medical Students in Zanjan." *Journal of Medical Education*, 88-93. <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-144-fa.html> (In Persian)
6. Hadianfard, Ali Mohammad; Gheibi, Negar. (2018). "An Investigation of the Study Habits of Students at Ahvaz Jundishapur University of Medical Sciences." *Jundishapur Medical Education Development Quarterly*, 261-268. https://edj.ajums.ac.ir/article_82077.html (In Persian)
7. Hashemian, Mohammad Reza; Hashemian, Alireza. (2014). "A Comparison of the Study Habits of Librarianship Students at Isfahan University and Isfahan University of Medical Sciences." *Journal of Medical Education*, 14(9), 751-757. <http://ijme.mui.ac.ir/article-1-3348-fa.html> (In Persian)
8. Yaghoubi Rad, Farzaneh; Kavousi, Esmaeil; Rashidpour, Ali. (2015). "An Investigation of Factors Influencing the Promotion of Reading Culture Among Male High School Students in District 5 of Tehran." *Family and Research Journal*, 12(26), 87-106. <https://sid.ir/paper/250316/fa> (In Persian)
9. Alsaeedi, Z. S. A., Md. Ngadiran, N. ., Abdul Kadir, Z. ., Altowayti, W. A. H., & Al-Rahmi, W. M. . (2021). Reading Habits and Attitudes Among University Students: A Review. *Journal of Techno-Social*. 13(1). 44-53. <https://publisher.uthm.edu.my/ojs/index.php/JTS/article/view/8956>
10. Hejase, A., Hejase, H., Younis, J., & Abbas, O. (2019). Reading interests and habits in Lebnon: Exploratory Analysis. *Saudi Journal of Humanities and Social Sciences*, 149-166. <https://saudijournals.com/journal-details/sjhss/83/708>
11. Huang, S., Capps, M., Blacklock, J., & Garza, M. (2014). Reading Habits of College students in the United States. *Reading Psychology*, 437-467.
12. Ismail, M., Ahmad, S., & Ahmad, S. (2013). Reading interest of college students in Peshawar. *Putaj Humanities and Social Science*, 303-312.
13. Lindsey, U. (2016). Why don't Arabs read. Retrieved from <https://www.al-fanarmedia.org/2016/07/why-dont-arabs-read/>
14. Nadeem, N. A., Puja, J. A., & Bhat, S. A. (2014). Study Habits And Academic Achievement Of Kashmiri & Ladakhi Adolescent Girls: A Comparative Study. *Turkish Online Journal of Distance Education*. 15(2). 91-97. <https://doi.org/10.17718/tojde.22486>
15. Sallabas, M. (2008). Relationship between 8th grade secondary school students' reading attitudes and reading comprehension skills. *Journal of Faculty of Education*, 141-155.
16. Scales, A., & Rhee, O. (2001). Adult reading habits and patterns. *Reading psychology*, 175-203.
17. Tareen, I. (2012). Arabs Don't Read. *Sail Magazine*. Retrieved from: https://sailmagazine.com/2012/11/arabs-dont-read/#.W_gA-TgzaUk
18. Tokor, A., & Aminou, S. (2019). A Study on Reading Habits of the University Students in Nigeria: A Case of Selected Students of Economics Department at Nile University of Nigeria. *THE EUROPEAN EDUCATIONAL RESEARCHER*, 209-223. <https://doi.org/10.31757/euer.234>
19. Whitten, C., Labby, S., & Sullivan, S. (2019). The impact of pleasure reading on academic success. *Journal of Multidisciplinary Graduate Research*. <https://doi.org/10.18421/TEM111-28>
20. Yusof, D. A. (2021, July 15). Reading habits among students in the digital era: Changes of Trends and behaviours. *Journal of Academic Library Management (AcLiM)*, pp. 43-54. <https://doi.org/10.24191/aclim.v1i1.5>